

освіти зі специфічними умовами навчання МВС в сучасних умовах розвитку України виступає необхідним та важливим компонентом формування особистісної та соціально-професійної культури правоохоронця, яка зумовлює вибір безпечних, оптимальних та законних дій поліцейського в конфліктних ситуаціях. Як свідчить практичний досвід, використання під час викладання конфліктологічних дисциплін широкого потенціалу новітніх та класичних педагогічних форм та технологій організації освітнього процесу забезпечує динамічний розвиток базових компонентів конфліктологічної культури особистості, а саме: комунікативного, операційного, когнітивного, психоемоційного та мотиваційного.

Список бібліографічних посилань

1. Гіренко С. П. Конфліктологічна готовність працівників органів внутрішніх справ як складова їх професійної підготовки. *Вісник Національної академії оборони України*. 2011. Вип. 4 (23). С. 33–39.
2. Самсонова Н. В. Конфликтологическая культура специалиста и технология ее формирования в системе вузовского образования : монографія. Калининград : Изд-во КГУ, 2002. 308 с.
3. Светлов В. А. Конфликт: модели, решения, менеджмент. СПб. : Питер, 2005. 540 с.
4. Коулман П., Фергюсон Р. Результативний конфлікт. Київ : Наш формат, 2016. 320 с.
5. Беззубко Л. В., Зюнькін А. Г., Калина А. В. Управління трудовими конфліктами. Київ : МАУП, 2004. 256 с.
6. Скотт Дж. Конфликты. Пути их преодоления. Киев : Внешторгиздат, 1991. 208 с.

Одержано 15.11.2019

УДК 811.111'25:651.926

Інна Миколаївна ГОЛОПИЧ,

*старший викладач кафедри українознавства факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ГРАМАТИЧНІ ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ

Переклад юридичних текстів зазвичай викликає труднощі, це пов'язано з уживанням спеціальної термінології та синтаксичними особливостями мови. Під час перекладу потрібно правильно розуміти зміст речень, смислові відношення між реченнями та значення метатекстових елементів, що беруть участь в організації тексту.

Найбільший комплекс граматичних проблем перекладу пов'язаний із розумінням синтаксичної структури та морфологічного складу речень як мовних елементів, що є безпосередніми носіями певної інформації.

Як відомо, англійська й українська мови належать до різних гілок індоєвропейської родини мов (перша – до германської, друга – до слов'янської), і до різних структурних типів мов: перша – переважно аналітична мова, де граматичні відношення у реченні передаються вільними граматичними морфемами, а друга – флективна мова, де граматичні значення й відношення передаються за допомогою пов'язаних граматично морфем – флексій. Саме розбіжності в будові мов, у наборі їхніх граматичних категорій, форм та конструкцій і становлять велику групу граматичних труднощів перекладу. Так, в українській мові немає артиклів, герундія, часових форм дієслова груп Continuous та Perfect, складних підметових та додаткових інфінітивних конструкцій, а в англійській мові – категорії роду іменників і прикметників, дієприслівників, тощо. Певні відмінності існують у побудові речення: на відміну від української мови, де можуть відбуватись інверсії, група підмета нерідко може міститися після групи присудка, в англійській мові порядок головних членів речення більш фіксований, що може вимагати перебудови речення під час перекладу.

По-друге, граматичні труднощі перекладу пов'язані з різним обсягом змісту подібних у двох мовах форм і конструкцій. Так, форма теперішнього часу дієслова-присудка в українській мові за своїм змістом відповідає англійським формам Present Indefinite, Present Continuous та частково Present Perfect, а форма родового відмінку українського іменника може відповідати за своїм граматичним значенням англійській прийменниково-іменниковій конструкції «of + N» або формі загального відмінку іменника в препозиції до іншого іменника.

По-третє, труднощі перекладу складають ті граматичні форми мови тексту оригіналу, що мають відмінні від відповідних граматичних форм мови перекладу функціональні характеристики. Наприклад, форми однини й множини іменника є в українській і в англійській мовах, однак форми деяких іменників можуть не збігатися.

По-четверте, труднощі перекладу полягають у використанні форм пасивних й активних форм дієслів. В англійській мові частіше використовуються пасивні конструкції, тож під час перекладу нерідко доводиться змінювати на активні форми. Такі труднощі викликані розбіжностями у мовностилістичних нормах текстів мов оригіналу й перекладу.

По-п'яте, труднощі перекладу пов'язані з явищами омонімії. Коли тотожні за формою або конструкцією лексеми мають різне значення і функції у реченні.

По-шосте, труднощі перекладу пов'язані з особливостями вираження членів речення у двох мовах, насамперед підмета і присудка. Наприклад, в англійській мові є так звані «формальний підмет» і «формальний додаток», які є неможливими у структурі українського речення. Тільки незначна частина англійських та українських висловлювань має ідентичну синтаксичну структуру та порядок компонентів і тільки в такому випадку англійські висловлювання можуть перекладатися відповідними українськими висловлюваннями без застосування граматичних трансформацій. Такий переклад називається «дослівним». Його слід відрізняти від граматично буквального перекладу, який є дослівним перекладом граматичної форми або синтаксичної конструкції, що порушує граматичні норми мови перекладу юридичних текстів.

Юридичні тексти мають певну особливість – насиченість спеціальною юридичною лексикою, як от: юридичні поняття, загальноновживана лексика, загальноновживана лексика зі спеціальним значенням, скорочення; синоніми, що використовуються для позначення одного поняття з метою уникнення двозначності; кліше та сталі вирази; запозичення з латинської та французької мови; слова давньоанглійського походження, які вийшли із загального вжитку; дієслова у пасивному стані; вживання модального дієслова «shall» для вираження наказу або зобов'язання; ідіоматичні вирази та фразеологічні сполучення, які не вживаються або рідко вживаються в літературній мові.

Щодо перекладу юридичних фразеологізмів, то варто зауважити, що калькування під час перекладу є недопустимим. Переклад юридичних текстів з англійської або на англійську мову часто викликає у перекладача труднощі, обумовлені специфікою правової системи й термінології, прийнятої в англомовних країнах. Під час перекладу юридичного тексту можуть виникати проблеми з вибором адекватного лексичного відповідника. На вибір варіанта перекладу впливає фактор наявності або відсутності еквівалента в мові перекладу. За його наявності, процедура буде зводитись до звичайного вживання еквівалента, проте за його відсутності – до ретельного підбирання одного з багатьох варіантів відповідників з урахуванням цілого ряду лінгвістичних й екстралінгвістичних факторів.

Складнішим є завдання вибору необхідного відповідника з декількох можливих варіантів. Перекладачу потрібно з обережністю підбирати терміни, щоб уникнути суперечностей і негативних

наслідків. Більше того, вимога точності під час перекладу обмежує можливість використання синонімічної заміни в одному й тому ж тексті.

Слід пам'ятати, що юридичний переклад здійснюється з однієї правової системи на іншу, оскільки правова система будь-якої країни має свої джерела права, термінологічний апарат та соціально-економічні принципи. І чим більш спорідненими є правові системи, тим легше перекладати юридичний текст.

Отже, перекладач зобов'язаний володіти юридичною термінологією, знаннями у галузі права, з якою пов'язана його діяльність та особливостями судових систем тих типів культур, між якими ведеться комунікація, а також граматичними особливостями мов.

Одержано 11.11.2019

УДК 811.111'373.7

Наталія Ігорівна ЄЛЬНІКОВА,

*старший викладач кафедри українознавства факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ФРАЗЕОЛОГІЯ У ПРОФЕСІЙНОМУ МОВЛЕННІ ПРАВООХОРОНЦІВ

Юриспруденція як особлива соціальна сфера, що має свої традиції, специфічну мову і правила, викликає жвавий інтерес не лише у юристів, а й у представників інших гуманітарних наук, як у власне лінгвістичному, так і в соціокультурному та міжкультурному аспекті комунікації. Формування іміджу правоохоронця сьогодні цілком залежить від рівня культури професійного мовлення, який може підвищуватися через збагачення фразеологічного словника, комбінуючи постійні словесні знаки в межах своєї професійної діяльності. Останнім часом фразеологічна наука значно розширила коло своїх інтересів: виникають нові напрямки досліджень, з'являються нові методи та підходи до вивчення фразеологічного матеріалу, збагачується й сам фразеологічний матеріал, що й зумовлює актуальність цього дослідження.

Ефективність виконання професійних обов'язків правоохоронцями залежить не лише від уміння отримувати актуальну та достовірну інформацію, аналізувати її, а й від точності відтворення цієї інформації в усному та письменному мовленні. Спеціаліст